

© Любов ЛЕГАСОВА
© Наталія ШЕВЧЕНКО

**КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ
МЕМОРІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ «НАЦІОНАЛЬНИЙ МУЗЕЙ
ІСТОРІЇ ВЕЛИКОЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ВІЙНИ 1941 – 1945 РОКІВ»
НА 2012 – 2020 рр.
(ОКРЕМІ ТЕЗИ) ***

Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років» – потужний, широковідомий в Україні та за її межами науково-дослідний та культурно-просвітницький центр, у стінах якого триває безперервний процес наукового пошуку, експозиційно-виставкових новацій та просвітницьких ініціатив. Меморіал є важливим майданчиком для фахових наукових дискусій, вироблення новітніх методологічних підходів до музейної роботи. Саме таким музей має залишатися надалі. Подальша інтенсифікація наукової роботи у всіх площинах і вимірах, постійне її вдосконалення, пошук та реалізація нових ідей – запорука сталого розвитку Меморіального комплексу.

Інтенсивний розвиток сучасної вітчизняної та зарубіжної історіографії, прискіплива увага до проблем найбільшого збройного конфлікту ХХ століття з боку світової спільноти, неоднозначні процеси в українському соціумі, геополітичні виклики зумовлюють переосмислення та уточнення концептуальних засад наукової діяльності Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років, змушують підвищувати конкурентоспроможність наукових досліджень у царині музеєзнавства та воєнної історії, спонукають до формування концепції національної пам'яті як «мозаїки індивідуальних, професійних, регіональних досвідів і пам'ятей», що дасть змогу зберегти поряд з узагальнюючими візіями пам'ять про героїзм і страждання, жертвність і звитягу, подвиг і біль, досвід і спогади на рівні окремої людини у багатоаспектному вимірі Другої світової війни.

Використання соціально-гуманітарної моделі «переживання» й увічнення історії дає можливість по-новому сформулювати соціальну місію Меморіалу, сконструювати концептуальну модель музею як багатофункціонального культурного комплексу, визначити насамкінець ті цільові орієнтири, котрими Меморіальний комплекс зможе керуватися у своєму подальшому розвитку.

* Документ надрукований на шпальтах наукового часопису «Сторінки воєнної історії України» (Легасова Л. Концептуальні засади наукової діяльності Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 років» на 2012–2020 рр. / Л. Легасова, Н. Шевченко // Сторінки воєнної історії України: 36. наук. статей / Відп. ред. О.Є. Лисенко; НАН України, Ін-т історії України. – К.: Ін-т історії України, 2012. – Вип. 15. – С. 240 – 257). Попередні результати обговорення та пропозицій до Концепції в рубриці «Рецензії та огляди» журналу «Військово-історичного меридіану».

Рухаючись у фарватері світової історичної науки, залучаючи модерний методологічний та методичний інструментарій, генеруючи новітні концепції та інтерпретації історичного процесу, актуалізуючи історичну пам'ять, Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років і надалі акумулюватиме та зберігатиме національну та світову історико-культурну спадщину, займатиметься тезавруванням емпіричного та реліквійного масиву, проводитиме фундаментальні та прикладні історико-музеєзнавчі дослідження, реалізовуватиме потужні експозиційно-виставкові проекти, залишатиметься суб'єктом культурного й духовного становлення модерної української нації, впливатиме на формування національної ідеї, відіграватиме в суспільстві об'єднувальну роль.

Формулювання концептуальних засад (Концепції) наукової діяльності Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років» обумовлене необхідністю подальшого визначення та схвалення своєрідної комплексної моделі музею в найближчому майбутньому, пріоритетних характеристик його науково-дослідних, науково-фондових, науково-експозиційних, науково-освітніх, науково-методичних, науково-видавничих та науково-реставраційних складників.

Затвердження саме цих векторів подальшого розвитку Меморіалу, які є фундаментальними для організації музейного життя, дасть можливість зреалізувати науково-музеологічний пласт роботи Меморіального комплексу, його структурних наукових підрозділів як системну діяльність із визначеною цільовою спрямованістю.

Нормативно-правовою основою концептуальних засад (Концепції) наукової діяльності є Конституція України, Закони України «Про музеї та музейну справу», «Про культуру», «Про наукову і науково-технічну діяльність», Положення про Музейний фонд України, Положення про національний заклад (установу) України, а також Статут Меморіального комплексу, рішення вченої ради музею, наукові здобутки Меморіалу, кращий вітчизняний і світовий музейний досвід.

Концепція наукової діяльності Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років на 2012 – 2020 рр. є підґрунтям для підготовки річних планів наукових досліджень, організації науково-дослідної, науково-фондової, науково-експозиційної, науково-освітньої, науково-методичної, науково-видавничої та науково-реставраційної діяльності, а також визначає мету, принципи, завдання й механізми розвитку наукової роботи.

Наукова діяльність у Меморіальному комплексі є інтелектуальною творчою роботою, що здійснюється у формі наукових досліджень і спрямовується на одержання та використання нових знань, їхнього подальшого втілення в музейній практиці.

Провідними напрямками наукової роботи музею є:

1. Науково-дослідна діяльність

Головною метою науково-дослідної діяльності залишається всебічне і ґрунтовне дослідження історії Другої світової та Великої Вітчизняної війн, локальних збройних конфліктів другої половини ХХ століття, поглиблене вивчення та розкриття ролі й місця України у війні, її внеску в Перемогу; увічнення пам'яті мільйонів тих, хто загинув,

моральна реабілітація жертв нацизму – військовополонених, остарбайтерів, в'язнів концтаборів; популяризація та шанобливе ставлення до учасників війн.

2. Науково-фондова діяльність

Науково-фондова робота спрямовується на вдосконалення структурного та змістовного компонентів фондозбірні Меморіального комплексу, на розроблення науково обґрунтованих шляхів підвищення якості, удосконалення, планування та організації наукових досліджень та науково-дослідної діяльності на базі фондових зібрань, удосконалення методики проведення пошукової роботи та наукового комплектування фондів.

Головною метою науково-фондової діяльності залишається всебічне та ґрунтовне дослідження теоретичних підвалин наукового комплектування фондів, систематизація результатів досліджень з метою їхнього введення до наукового обігу й подальшої апробації та практичного втілення в музейній практиці, зокрема в реалізації музейного проекту «Родинна пам'ять про війну», описово-документальна та евристична робота у фондозбірні Меморіалу.

3. Науково-експозиційна та виставкова діяльність

Науково-експозиційна та виставкова робота скеровуватиметься на удосконалення структури, форм, змісту головної експозиції та виставкових проектів Меморіального комплексу, підвищення атрактивності та експресивності, асоціативності та репрезентативності, афірмативності та екзистенційності, валідності та експліцитності музейного експозиційно-виставкового простору.

4. Науково-освітня діяльність

Науково-освітня робота Національного музею історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років зорієнтована на подальше становлення ефективної, соціально вагомої системи національно-патріотичного виховання прийдешнього покоління, гармонійного поєднання державних та особистих інтересів, формування активної громадянської позиції, подолання негативних процесів і явищ у духовній сфері українського суспільства, становлення наукового світогляду на актуалізовані проблеми вітчизняної та світової історії; поваги до історичного минулого, національних і військових традицій.

5. Науково-методична діяльність

Науково-методична робота в Меморіальному комплексі спрямовується на вдосконалення інформаційно-методичного забезпечення співробітників, упровадження новітніх стандартів музейної діяльності, підвищення рівня методологічного та методичного забезпечення діяльності музею, активізацію міжмузейної комунікації.

6. Науково-видавнича діяльність

Науково-видавнича робота Меморіального комплексу напрямлена на вдосконалення видання власне музейної наукової, методичної та інформаційно-популярної друкованої продукції; реалізацію спільних видавничих проектів із українськими та закордонними музейними інституціями та науковими установами.

7. Науково-реставраційна діяльність

Науково-реставраційна робота музею спрямована на збереження музейних предметів і колекцій, поліпшення їхнього стану, проведення технічної та науково-практичної реставрації з використанням сучасних і перспективних розробок, технологій та наукових досліджень.

Реалізація концептуальних засад (Концепції) наукової діяльності Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років» має забезпечити:

- **підвищення** результативності наукових досліджень, що сприятиме створенню конкурентоспроможної наукової продукції, слугуватиме ефективному використанню її набутоків у всіх комунікаційних формах діяльності музею;
- **поліпшення** рекламно-іміджевої діяльності як невід'ємного складника ефективної діяльності Меморіального комплексу на ринку наукової продукції та послуг;
- **активізацію** наукової видавничої діяльності;
- **поглиблення** міжнародного, міжмузейного та внутрішньомузейного співробітництва на основі спільних наукових програм, проектів, розробок, структурних підрозділів, використання та створення спільної науково-технічної бази, організацію і проведення спільних семінарів, конференцій, виставок та презентацій тощо;
- **розширення** науково-методичних підвалин діяльності музею;
- **активізацію** процесу подальшого формування, дослідження, зберігання та популяризації музейних колекцій; збільшення документально-інформаційного масиву фондозбірні Меморіального комплексу;
- **удосконалення** науково-просвітницької та науково-екскурсійної роботи, збільшення освітньо-культурного потенціалу Меморіалу, значне розширення категоріальної бази відвідувачів музею;
- **оптимізацію** науково-реставраційного складника розвитку Меморіального комплексу тощо.

Сучасні суспільні виклики, магістральні напрями історичної науки, модерні здобутки музейної комунікації, менеджменту та маркетингу дають імпульси для конструктивно-активної, креативної тактики в царині науки через поширення сфер впливу, форм діяльності, активізації науково-просвітницьких послуг на регіональному, національному та глобальному рівнях, у тому числі й у віртуальному просторі, а вищенаведені тези можуть розглядатися як формула успішності Меморіального комплексу «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941 – 1945 років», що може бути зреалізовано тільки наполегливою ініціативною працею всього колективу Меморіального комплексу.